

RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D.

Studium přežívání: metodologické aspekty a empirické studie

RNDr. Hulíková Tesárková svou habilitační práci předložila v podobě uceleného vstupního textu o rozsahu 75 stran a 9 přílohových autorských či spoluautorských publikací. Takto pojatou habilitační práci oceňuji ze dvou důvodů. Na jedné straně autorka jednoznačně prokazuje široký nadhled nad rozsáhlou a komplexní problematikou, na druhé straně umožňuje čtenáři vnímat její dílo v uceleném a přiměřeně stručném logickém celku, aniž by byl zatížen přílišnými detaily obsaženými v přílohových studiích.

Autorka v předmluvě vymezuje svůj přístup k pojmu analýzy přežívání. Vnímá jej širěji, tedy nad rámec úžejí chápaného metodicko-analytického postupu (survival analysis, event history analysis), v širším kontextu výzkumu rizika úmrtí. Celá habilitační práce se opírá o výsledky autorčiny vlastní pestré vědecko-výzkumné činnosti, v níž se autorka na jedné straně ponořuje do hlubin základního výzkumu (konstrukce historických kohortních úmrtnostních tabulek), na druhé straně se pouští do vysoce aktuálních aplikačních témat (příspěvek k řešení pandemie covid-19 z pohledu demografie). Tím dokládá **schopnost základní badatelské činnosti, schopnost sledovat moderní trendy v demografii a spoluvytvářet je** v období významného rozvoje oboru, v němž se v návaznosti na společenské proměny posouvají výzkumné otázky, rozšiřuje se datová základna a rozvíjejí se možnosti moderních technologií.

Autorka člení vstupní text své habilitační práce do čtyř kapitol. V první kapitole se věnuje historii a důvodům studia délky lidského života a úspěšně zdůvodňuje **aktuálnost tématu jak habilitační práce, tak své výzkumné činnosti**. V druhé, metodologicky pojeté kapitole přináší základní nástin proměn přístupů k analýze přežívání a úmrtnosti; tato část svým pojetím **dokládá autorčinu schopnost nejen vědeckou, ale i pedagogickou**, v níž autorka dokáže v přiměřeném rozsahu, srozumitelně a přitom bez závažných zjednodušení objasnit poměrně složitou problematiku. Třetí kapitola obsahuje konstrukci historických kohortních úmrtnostních tabulek, které považuji za nejpřínosnější výsledek celé habilitační práce. Tyto tabulky budou ještě velmi dlouho sloužit nejen jejich autorskému týmu, ale i řadě dalších výzkumníků, navíc **jednoznačně rozšiřují stav poznání v příslušném vědním oboru a zvyšují reputaci české demografie v mezinárodní komunitě**. Autorka tím navíc dokládá **schopnost uceleného, podrobného a metodicky jednotně zpracovaného výzkumu**. Čtvrtá kapitola je laděná empiricky, přináší pět případových studií interdisciplinárního charakteru, směřujících do historické demografie či klinické epidemiologie. Touto částí **autorka jednoznačně prokazuje široký nadhled a schopnost rozvíjet demografii v interdisciplinárním prostředí**.

Pro svou práci autorka vybrala devět klíčových publikací, mezi něž patří jedna zahraniční monografie (Springer International Publishing), jedna monografie česká, se stěžejními výsledky základního výzkumu (kohortní úmrtnostní tabulky), a pět publikací v člancích s IF nad oborovým mediánem (jedna z nich ve skupině Q1, čtyři ve skupině Q2, s hodnotou IF od 1,373 do 11,075). Poslední dvě publikace sice nejsou zásadní ze scientometrického pohledu, nicméně přinášejí zásadní dílky do autorčiny interdisciplinární mozaiky. **Výběr vlastních publikací pro habilitační práci považuji za vhodný**, publikace jsou na vysoké odborné úrovni a dohromady poskytují ucelený obraz o tvůrčí činnosti autorky.

Práce je psaná velmi čtivě – odborným, nicméně srozumitelným jazykem, s naprostým minimem jazykových nepřesností či překlepů. Autorka používá přehledný způsob citací, s odlišením odkazů na vlastní práce a zvýrazněním odkazů na práce, které jsou klíčovou součástí habilitační práce. V době silícího tlaku na tvorbu habilitačních prací v angličtině **velmi oceňuji, že se autorka nebála jít „proti proudu“ a práci předložila v češtině.** Zaprvé tím posiluje českou odbornou demografickou terminologii, zadruhé její výsledky dobře poslouží jak jejím studentům, tak širší odborné veřejnosti. To považuji za důležité s ohledem na skutečnost, že v rámci habilitačního řízení mají uchazeči doložit schopnost nejen činnosti vědecko-výzkumné, ale i pedagogické.

Součástí žádosti o posudek bylo i posouzení originality habilitační práce. Shoda s jinými pracemi je dle kontroly systému Turnitin zcela minimální, týká se zejména názvů citovaných prací a výzkumných projektů, případně číselníků a klasifikací. **Mimo jakoukoli pochybnost se jedná o původní dílo autorky.**

V rámci obhajoby je navrhuji zodpovědět tyto otázky:

1. Z jakého důvodu došlo ke stabilizaci vývoje střední délky života v transversálním pohledu v 80. letech 19. století (obr. 17)? Z textu není zcela zřejmé, zda se jednalo spíše o problémy v datové základně, nebo zda je kolísání v 70. letech věcně vysvětlitelné. Bylo by možné to objasnit v rámci obhajoby?

2. Autorka na straně 39 naznačuje využití kohortního přístupu k analýze změn vzdělanostní struktury české populace i přístupu k terciárnímu vzdělávání, nicméně kromě odkazů na publikace toto téma více nerozvádí. Bylo by možné v rámci obhajoby tyto možnosti alespoň stručně představit?

Autorka na čtenáře přenáší svůj zápal pro demografii, který je jednoznačně zřetelný z celé habilitační práce. V osobněji pojatém závěru projevuje svou radost, že může uspokojovat svou potřebu poznání v oblasti populačního výzkumu, doslova „být při tom“ (s. 63).

Smím-li **závěr oponentského posudku** rovněž pojmut osobněji: i já jsem rád, že mohu „být při tom“, tedy se účastnit tohoto habilitačního řízení. **Po prostudování habilitační práce ji jednoznačně doporučuji k obhajobě.** Věřím, že udělení titulu „docent“ bude pro Kláru Hulíkovou Tesárkovou významným povzbuzením pro její další vzdělávací i tvůrčí činnost a výrazně přispěje k reprodukci lidského kapitálu v oblasti demografie prostřednictvím jejich budoucích úspěšných doktorandek a doktorandů.

Praha, 26. 5. 2024

prof. Ing. Jakub Fischer, Ph.D.
Katedra ekonomické statistiky
Fakulta informatiky a statistiky
Vysoká škola ekonomická v Praze